

**SES EĞİTİMİNDE KULLANILAN NEFES VE SES
EGZERSİZLERİNİN KONUŞMA BOZUKLUKLARININ
GİDERİLMESİNDE KULLANILABİLİRLİĞİ**

**Usability of Breathing and Voice Exercises Used in Voice Training
For The Treatment of Speech Disorder**

DOI NO: 10.5578/amrj.67099

Melike ÇAKAN¹
Gülnihal GÜL²

Özet

Konuşma bozuklukları fiziksel, psikolojik ve nörolojik nedenlerle konuşmanın akıcılığını bozan, bireyin konuşma cesaretini kıran, bazı ses ve sözcükleri tekrarlayarak ses üretiminde duraksamalara neden olan ve konuşma ritiminde ortaya çıkan aksaklıklardır. Bir başka anlatımla bireyi konuşma esnasında amacından çıkaran, düşüncelerini ifade etmesini engelleyen, alışılmadık ve kontrol edilemeyen jest ve mimiklerin oluşmasına neden olan istemsiz bozukluklardır. Kendiliğinden düzelebileceği gibi çeşitli tedavi yöntemleri ile de kontrol altına alınabilecek olan konuşma bozukluklarının tedavi sürecinde zihinsel ve fiziksel etkinlikler birlikte yapılmakta; konuşma bozukluğu olan bireye konuşurma, okutma, sorulara karşılık verme gibi testler uygulanmakta, konuşma terapileri düzenlenmektedir. Tedavi sürecinde bireyin vücudunu gerginlikten kurtarmak amacıyla nefes egzersizleri, ses kaslarını çalıştırmak amacıyla ses egzersizleri, ritimsel bozuklukların giderilmesi amacıyla da ritim ve vurgu çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmada konuşma bozukluğu tedavisinde kullanılan yöntemlerin ses eğitimi çalışmalarında kullanılan yöntemlerle ilişkisi ortaya konulmuş ve ses eğitimi çalışmalarının konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilirliğine değinilmiştir. Araştırmanın sonucunda ses eğitimi çalışmalarında sıklıkla kullanılan doğru nefes ve ses tekniğini kullanabilmeye yönelik egzersizlere, artikülasyon çalışmalarına ve şarkı söyleme çalışmalarına konuşma bozukluklarının tedavisinde yer verildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, Konuşma Bozuklukları, Nefes - Ses Egzersizleri.

---

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ckn.melike@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gulnihalgul@gmail.com

Abstract

Speech disorders are disorders that occur in the rhythm of speech because of physical, psychological, and neurological causes, which disrupt the flow of speech, break the person's speech courage, and cause pauses while producing voice by repeating some sounds and words. In other words, they are involuntary disorders that cause unusual and uncontrollable gestures and mimics, which discourage the person from expressing his or her thoughts during the speech. This can get better spontaneously, and also mental and physical activities are made together in the treatment process of speech disorders which can be controlled by various treatment methods; the persons who have speech disorders are performed practice exam such as speaking, reading, responding to questions and speech therapies are organized, as well. During the treatment process, breathing exercises are performed to save the person's body from tension, voice exercises are performed to use the voice muscles, and also rhythm and stress exercises are performed to eliminate rhythmical disorders. In this study, both the relation between the methods used in the treatment of speech disorder and the methods used in voice training studies and the availability of voice training studies in the treatment of speech disorder is suggested. As a result of the research, it has been determined that the exercises to use the correct breathing and voice techniques, the articulation studies, and the singing exercises that are mostly used in the voice training studies are included in the treatment of speech disorder.

Keywords: *Voice Training, Speech Disorders, Breathing - Voice Exercises.*

GİRİŞ

Toplumsal bir varlık olan insanın en belirgin özelliklerinden biri olarak konuşma, bireyin diğer insanlarla sağlıklı bir şekilde iletişim kurmasına ve günlük ilişkilerini devam ettirmesine olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda en etkili ve anlaşılabilir yöntem olarak insanların birbirleri ile olan ilişkilerini düzenlemesine ve duygu, düşünce, dilek ve bilgilerini aktarmasına yardımcı olmaktadır (Doğan, 2009: 186; Kurudayıoğlu, 2003: 287-290).

Konuşma akciğerlerimizden çıkan havanın sese dönüşerek boğaz, yumuşak damak, küçük dil, dil, diş ve dudakların çeşitli şekillere girerek ünlü, ünsüz sesleri oluşturmasıyla gerçekleşir (Ömür, 2001: 32). Yalnızca bu organlar konuşmanın oluşabilmesi için yeterli değildir. Seslerin oluşmasını anlamlı bir konuşmaya dönüştürebilmek için iştirme organlarının çalışması, doğru sinir akışları ve beyin işlevleri gerekir (Erdem, 2013: 417).

İnsanların iletişim halinde olabilmeleri için en önemli unsur konuşmadır. Konuşmayı anlamlı kılabilme, güçlü aktarım yapabilmek, duygu ve düşünceleri bir insana ya da bir topluluğa doğru biçimde iletebilmek için etkili ve güzel konuşma gerekmektedir (Kurudayıoğlu, 2003: 294). Etkili ve güzel konuşma için sözcüklerin doğru telaffuzu ve düzgün cümle aktarımının yanında, konuşma esnasında nefes ve ses kullanımı da önemlidir. Çünkü nefesini ve sesini iyi kullanamayan bir konuşmacının telaffuzu ne kadar iyi olursa olsun, konuşma anında kesilen cümleler, kelimeler, bu etkili konuşmayı ifade edemeyen bir anlatıma dönüştürebilir (Uçgun, 2007: 60).

Fiziksel ve zihinsel bir eylem olan konuşma sırasında doğru işlemeyen zihinsel süreçler nedeniyle bireyin konuşmasının bozulduğu, sözcüklerin ve cümlelerin doğru ifade edilemediği durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu durum konuşma bozukluğu olarak ifade edilmektedir (Kösreli, 2016: 375; Erdem, 2013: 419).

Dil ve konuşma bozuklukları kişinin ses, solunum, artikülasyon gibi motor işlemlerinin aksaklığından kaynaklanır (Kösreli, 2016: 375). Bireyin konuşmasının anlaşılır şekilde olmaması, sesinin bozuk ve tırmalayıcı olması, dil gelişiminde bilişsel aksaklıklar yaşaması, bu durumların öncesinde de gelişimsel dönemde geçirdiği ateşli hastalıklar ve korkular konuşma bozukluklarının ortaya çıkmasına ortam hazırlayabilmektedir (Erdem, 2013: 420; Dumanoglu, 2006: 6).

ASHA (American Speech – Language – Hearing Association) konuşma bozukluklarını ses bozukluğu, artikülasyon bozukluğu ve akıcılık bozukluğu olmak üzere sınıflandırmıştır.

- **Ses Bozukluğu:** Ses kalitesinde, ses yüksekliğinde, ses perdesinde, rezonansında ve sürekliliğinde, ses üretimi sırasında oluşan eksiklikler ve bozukluklardır.
- **Artikülasyon Bozukluğu:** Sesleri bozarak söylemek, değiştirmek, seslerin yerlerini karıştırmak, sesleri atlamak gibi konuşma sırasında seslerin üretimindeki bozukluklardır.
- **Akıcılık Bozukluğu:** Dağınık konuşma olarak tanımlanan akıcılık bozukluğu, konuşmanın ritim ve hızındaki bozulmalarla birlikte, nörolojik ve gelişimsel bir sorundur (Larinks,1987. Akt: Dumanoglu, 2006: 7).

Konuşma bozuklukları fiziksel, psikolojik ve nörolojik nedenlerle konuşmanın akıcılığını bozan, bireyin konuşma cesaretini kıran, bazı ses ve sözcükleri tekrarlayarak ses üretiminde

duraksamalara neden olan ve konuşma ritminde ortaya çıkan aksaklıklardır. Bir başka anlatımla bireyi konuşma esnasında amacından çıkaran, düşüncelerini ifade etmesini engelleyen, alışılmadık ve kontrol edilemeyen jest ve mimiklerin oluşmasına neden olan istemsiz bozukluklardır (Erdem, 2013: 431; Dumanoglu, 2006: 10; Köşreli, 2016: 376; Madanoğlu Kınalı, 2005: 13; Cenkseven, 2000: 37-38). Bu durum bireyin sosyal yaşamı içinde kendini ifade etmesine engel olur ve konuşurken çekinmesine, heyecanlanmasına sebep olur. Bu duygu-durum içerisinde olan birey, kendini yalnızca hatasız konuşma isteğine odaklar. Bu odaklanma sonucunda bireyde oluşan kendine güvende azalma, toplum içinde kendini rahat ifade edememe sorunu, konuşma bozukluklarını tetikler ve fonolojik bozukluk durumları görülür (Erdem, 2013: 433-437; Cenkseven, 2000: 38).

Konuşma bozukluklarının tedavisinde genel amaç, konuşma bozukluklarını kontrol altına alıp kişiyi korku ve gerilimlerinden kurtarmaktır. Konuşma bozuklukları kendiliğinden düzelebileceği gibi çeşitli tedavi yöntemleriyle de kontrol altına alınabilmektedir (Erdem, 2013: 437). Tedavi sürecinde zihinsel ve fiziksel etkinlikler birlikte yapılmakta; konuşma bozukluğu olan bireye konuşurma, okutma, sorulara karşılık verme gibi testler uygulanmakta, konuşma terapileri düzenlenmektedir. Tedaviye hazırlanma sürecinde bireyin vücudunu gerginlikten kurtarmak amacıyla nefes egzersizleri, ses kalitesini belirlemek, ses kaslarını çalıştırmak amacıyla ses egzersizleri, ritimsel bozuklukların giderilmesi amacıyla da ritim ve vurgu çalışmaları yaptırılmaktadır. Tedavi görsel ve işitsel materyaller kullanılarak desteklenmektedir (Erdem, 2013: 427-445; Uçgun, 2007: 65).

Konuşma bozukluğu tedavisinin amacına yönelik olarak ses eğitimi yöntemlerinin konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilmesi düşünülmektedir. Bu çalışmada konuşma bozukluğu tedavisinde kullanılan yöntemlerin ses eğitimi çalışmalarında kullanılan yöntemlerle ilişkisi ortaya konulmuş ve ses eğitimi çalışmalarının konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilirliğine değinilmiştir. Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Nefes eğitimi çalışmalarının konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilirlik durumu nedir?
2. Ses eğitimi çalışmalarının konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilirlik durumu nedir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, var olan durumun derinlemesine çalışılmasına, algı ve olayların gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39). Doküman incelemesi ise araştırma konusu hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesidir (Gönç Şavran, 2012: 94).

BULGULAR

Bu bölümde tedavilerinde ses eğitimi çalışmalarının kullanılabilirliği tespit edilen konuşma bozukluklarına yer verilmiştir.

Artikülasyon Bozuklukları

Artikülasyon bozuklukları, dildeki seslerin üretiminin doğruluğunun bozulması nedeniyle oluşan boğumlama kusurlarıdır. Artikülasyon sırasında kelimeler anlaşılır biçimde telaffuz edilemez, konuşmada gecikmeler ya da yanlış seslendirmeler oluşur. Birey konuşma sırasında dil ve yumuşak damağını hareket ettirmekte gecikir, dudaklarını büzmekte ve çenesini hareket ettirmekte sorunlar yaşar. Artikülasyon bozukluklarında ses düşürülmesi, ses eklenmesi, sesin değiştirilmesi, sesin bozulması durumları görülmektedir (Ege, 2006: 7; Sönmez, 2014: 56; Erdem, 2013: 424).

Ses düşmesi bozukluğunda birey konuşma sırasında bazı kelimeleri genellikle baştaki sesler hiç yokmuş gibi söyleyebilir. Örneğin; yılan > ılan, kaşık > aşık, yağmur > ağmur.

Yazılı dilde bulunmayan birçok kelimenin sözlü dilde mahalli ağızla konuşma sebebiyle ortaya çıktığı görülmektedir. Kullanılan bölgesel kelimelerin yoğunlukta olduğu mahalli ağızla konuşmada, ses eklenmesi bozukluğu konuşma sırasında bireyin kelimelere bazı sesleri eklemesi ve kelimeleri o şekildeymiş gibi telaffuz etmesi durumudur. Örneğin; saat > sahat, ramazan > iramazan, yazarken > yazarkene, hem Ayşe hem Ali > hemi Ayşe hemi Ali (Erdem, 2013: 424).

En sık görülen artikülasyon bozukluğu durumu ses değiştirilmesi kusurudur. Kelimelerin yanlış telaffuzunu öğrenen bireyde fonolojik farkındalık yoktur ve bu durumun farkında olmayan birey dış etkenler aracılığıyla dönüt-düzeltilme ile karşılaşmadığında

ses değiştirmeyi alışkanlık haline dönüştürür. Örnek; kitap > kipat, herkes > herkez, şarj > şarz, timsah > timsak. (Erdem, 2013: 424).

Ses eğitiminin artikülasyon bozuklukları tedavisinde kullanımı

Yapılan araştırmalarda artikülasyon bozukluklarının tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Erdem (2013) konuşma bozukluklarına değindiği ve giderilmesi için çözüm önerileri sunduğu çalışmasında artikülasyon bozukluklarının tedavisinde ses eğitimi çalışmalarına yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Tedavi amacıyla kullanılan nefes ve ses egzersizlerinin, ses eğitimi çalışmalarında yer verilen doğru solunum alışkanlığı, sesi doğru yerde üretme ve doğru artikülasyon becerisi kazandırmaya yönelik yapılan alıştırmalar ile birebir örtüştüğü ve artikülasyon bozukluklarının tedavisinde bu çalışmaların önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Aşağıdaki örneklerde artikülasyon bozukluklarının tedavisinde kullanılabilecek nefes ve ses egzersizlerinden bazılarına yer verilmiştir:

S S S S

Egzersize “s” vokalini sabit bir tonda, düz bir şekilde uzatılarak başlanır. 10’a kadar saydıktan sonra her defasında 5 sayı eklenerek sürdürülür (Helvacı, 2012: 38).

<i>f</i>	<i>mf</i>	<i>p</i>
(SSSS)	(SSSS)	(SSSS)
>>>>	>>>>	>>>>

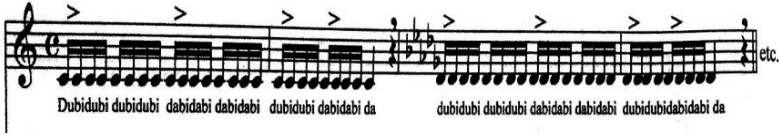
Egzersizde piano (p), mezzo forte(mf) ve forte (f) nüsaneleri markato tekniği kullanılarak yapılır (Paker, Yücel Kırıcı, Öztürk, 2008: 18).

Örnek:1

The image shows two staves of musical notation in 4/4 time. The first staff has three measures of music with the lyrics 'Hah hah hah hah hah', 'hah hah hah hah hah', and 'hah hah hah hah hah'. The second staff has three measures of music with the lyrics 'A-h hah hah hah hah hah', 'a-h hah hah hah hah hah', and 'a-h hah hah hah hah hah'. The notes are quarter notes, and the lyrics are written below the notes.

(Helvacı, 2012: 54)

Örnek: 2

(Paker vd., 2008: 50).

Kekemelik

Kekemelik fiziksel, psikolojik ve nörolojik nedenlerle konuşmanın akıcılığını bozan, bireyin bazı ses ve sözcükleri tekrarlayarak konuşma cesaretini kıran ses üretiminde duraksamalara neden olan ve konuşma ritminde ortaya çıkan bir tür ritim bozukluğu olarak tanımlanabilir (Kösreli, 2016: 376; Dumanoglu, 2006: 10; Madanoğlu Kınalı, 2005: 13). Başka bir deyişle kekemelik sesleri ve cümleleri parçalayarak, genellikle tek heceli sözcükleri yineleyerek, sözcüklerin uzatılmasına sebep olan, bireyin konuşma esnasında amacından çıkmasına, düşüncesini ifade etmesini engelleyen alışılmadık jest ve mimiklerin oluşmasına neden olan ve kontrol edilemeyen istemsiz bir konuşma bozukluğudur (Erdem, 2013: 431; Dumanoglu, 2006: 10; Kösreli, 2016: 376; Madanoğlu Kınalı, 2005: 13; Cenkseven, 2000: 37-38).

Kekemelik kendiliğinden düzelebileceği gibi çeşitli tedavi yöntemleriyle kontrol altına alınabilir. Kekemelik tedavilerinde genel amaç kekemeliği kontrol altına alıp kişiyi korku ve gerilimlerinden kurtarmaktır. Doğru nefes çalışmaları bireyin vücudundaki tüm sinirlerinin rahatlamasını ve gevşemesini sağlar. Konuşma vücuttaki birçok organın işbirliği içinde ortaya çıkan bir eylem olduğundan ve bu organlar kasların yardımıyla işlevlerini yerine getirdiğinden diyafram destekli nefes çalışmaları bireyi tedaviye hazırlar. Diyafram destekli nefes çalışmalarının ardından bireye vurgu çalışmaları yaptırılır, heceleyerek kelime birleştirme çalışmalarına yönlendirilir, kelimeler arasında durakların farkına vardırırlar (Erdem, 2013: 437-438).

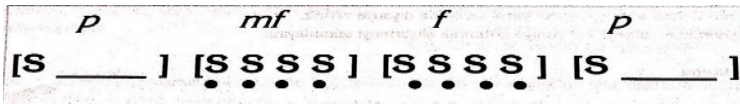
Ses Eğitiminin Kekemelik Tedavisinde Kullanılabilirliği

Kekemelik tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının çok sıklıkla kullanıldığı görülmekte, yapılan çalışmalar bu tedavide ses eğitimi egzersizlerinin önemi üzerinde durmaktadır. Kösreli (2016) yapmış olduğu çalışmada ses eğitimi çalışmalarının kekemeliğin tedavisinde

kullanılabilirliğini incelemiş ve çalışmanın sonucunda nefes, artikülasyon, yüz kaslarını gevşetme, müzikal ritim ile okuma ve şarkı söyleme çalışmalarının kekemeliğin tedavisinde kullanılabilir olduğunu tespit etmiştir.

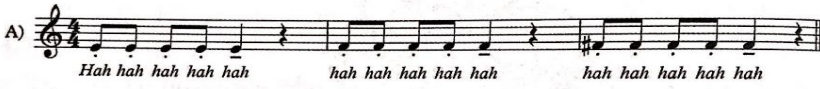
Buradan yola çıkarak kekemeliğin tedavisinde diyafram destekli nefes çalışmaları, artikülasyon ve ritmik söyleme çalışmalarının yer aldığı söylenebilir. Bu kapsamda kekemelik tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının önemli bir yerinin olduğu tespit edilmiştir. Ses eğitimi çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen doğru nefes ve ses tekniği kullanabilme çalışmaları, artikülasyona yönelik gerçekleştirilen ses egzersizleri ve ritmik konuşma çalışmaları kapsamında da şarkı söyleme çalışmalarının kekemelik tedavisine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Aşağıdaki örneklerde kekemelik tedavisinde kullanılacak nefes ve ses egzersizlerinden bazılarına yer verilmiştir:

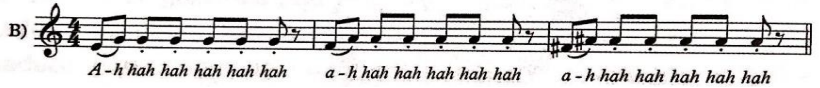
Egzersizde nefes çalışmasında piano, mezzo forte ve forte nüansları staccato ve legato teknikleri kullanılarak uygulanır.

(Paker vd., 2008: 18)

Örnek: 1

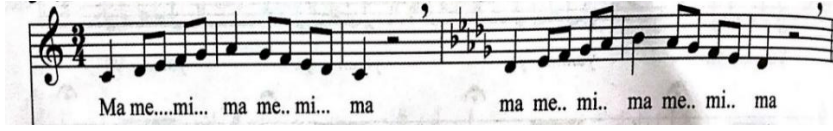
A)

B)

(Paker vd., 2008: 40)

Örnek: 2

(Baltacıoğlu, 2013: 20)

Afazi

Söz yitimi olarak da tanımlanabilen afazi, bireyin beyin hasarına uğraması sonucunda ortaya çıkan konuşma bozukluklarıdır. Bireyin beyin hasarına uğramadan önceki dil-konuşma organlarının işlevlerinde herhangi bir anormallik görülmezken, gerçekleşen hasar sonucunda bireyde kalıcı ve ifade edici dil-konuşma bozukluğu görülür (MEB, 2016: 11; Erdem, 2013: 439, Tanrıdağ, 2009: 158; Maviş ve Özbabalık, 2006: 4). Bireyde mutlak bir konuşma bozukluğu, yazı yazmada ve okuduğunu anlamada yetersizlik vardır. Bu sorunların yanında bireyde isimlendirme bozukluğu ve tekrarlama bozukluğu da görülmektedir (MEB, 2016: 11; Tanrıdağ, 2009: 158).

Afazi bozukluklarının tedavisinde öncelikle bireyde konuşma ihtiyacı yaratılır. Kelime üretmesini sağlayacak ses ve hece oyunları oynanır. Belirli kelimelerin - hecelerin tekrarlarının yapıldığı, ritmik oyunların bulunduğu etkinlikler düzenlenir. Bireye konuşma uzmanını taklit ederek ses ve hece düzeyinde dudaktan okuma etkinlikleri yaptırılır, yapılan etkinlikler görsel materyallerle desteklenir (Erdem, 2013: 440).

Ses Eğitiminin Afazi Tedavisinde Kullanılabilirliği

Afazi tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının kullanıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar bu tedavide ses eğitimi egzersizlerinin önemi üzerinde durmaktadır. Erdem (2013) konuşma bozukluklarına değindiği ve çözüm önerileri sunduğu çalışmasında, afazinin tedavisinde ses eğitimi çalışmalarına yer verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Norton, Zipse, Marchine ve Schlaug (2009) geliştirmiş oldukları müzik tabanlı tedavi olan “Melodi Tonlama Terapisi” çalışmalarında şarkı söylemenin, afazi hastalarının konuşma becerilerinin gelişimine olumlu yönde katkı sağladığını tespit etmişlerdir.

Buradan yola çıkarak afazinin tedavisinde ses egzersizleri, şarkı söyleme ve ritmik söyleme çalışmalarının yer aldığı; bu kapsamda afazi tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Ses eğitimi çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen ses egzersizlerinin afazi hastalarının tedavisine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aşağıdaki örneklerde afazinin tedavisinde kullanılacak ses egzersizlerinden bazılarına yer verilmiştir:

Örnek: 1

1- $\frac{2}{4}$ Ti ri di ne ti ri di ne ti ri di ne ban-dım Be da va mı san - dın pa ra ve rip al - dım
ti ri di ne ti ri di ne yan dım Be da va mı san - dım pa ra ve rip al - dım

2- $\frac{2}{4}$ Ho pa şı na şı na nay şı na nay nay şı na nay yav - rum şı na nay nay

3- $\frac{3}{8}$ Hop di ri di ri ded di ri did di ri dom Ben ya ri mi se vi yom

(Paker vd., 2008: 40)

Örnek: 2

ya

(Baltacıoğlu, 2013: 36)

Örnek:3

ya yi

(Baltacıoğlu, 2013: 42)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Pek çok farklı nedenle ortaya çıkabilecek olan konuşma bozukluklarının tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının önemli bir yerinin olduğu ve ses eğitimi çalışmalarının sıklıkla konuşma bozukluklarının giderilmesine yönelik tedavilerde kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda doğru nefes ve ses tekniğini kullanabilmeye yönelik egzersizlere, artikülasyon çalışmalarına ve şarkı söyleme çalışmalarına konuşma bozukluklarının tedavisinde yer verilmektedir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan pek çok çalışmada konuşma bozukluklarının tedavisinde ses eğitimi çalışmalarının olumlu sonuçların elde edilmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir (Evren, 2006; Aycan, 2012; Erdem, 2013; Norton, Zipse, Marchina & Schlaug, 2009; Cohen, 1993).

Artikülasyon bozukluklarının ve kekemeliğin tedavisinde nefes ve ses egzersizlerinin ve şarkı söyleme çalışmalarının kullanılabilirliği tespit edilmiştir (Schlaug, Norton, Marchina, Zipse & Wan, 2009; Wan, Rüüber, Hohmann & Schlaug, 2010; Titze, 2006). Afazinin tedavisinde ise ses egzersizleri ve şarkı söyleme çalışmalarına yer verilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle yurt dışında yapılan pek çok araştırmada konuşma bozukluklarının tedavisine yönelik araştırmalarda nefes ve ses egzersizleri uygulamalarının ve şarkı söyleme çalışmalarının kullanıldığı ve olumlu sonuçlar elde edildiği tespit edilmiştir (Erdem, 2013; Köşreli, 2016; Sönmez, 2014, Titze, 2006; Nuro, 2009; Acar, 2016; Cenkseven, 2000).

Pek çok nedene bağlı olarak ortaya çıkabilecek olan konuşma bozuklukları bireyi psikolojik ve sosyolojik açıdan olumsuz etkileyebilmektedir. Konuşma bozukluklarının tedavisinde çeşitli yöntemler kullanılmakta; nefes - ses egzersizleri ve şarkı söyleme çalışmaları bu bozuklukların tedavisinde olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağı düşüncesiyle ayrı bir önem taşımaktadır. Nefes ve ses eğitimi çalışmalarında kullanılan egzersizler konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilir. Ancak bu tedaviyi gerçekleştiren eğitimcilerin bu çalışmaları yapabilmesi için gerekli eğitimleri almaları önemlidir. Bu nedenle gerekli kurumlar tarafından hizmet içi eğitim yolu ile konuşma bozukluklarının tedavisinde nefes ve ses eğitimi çalışmalarını kullanabilecek düzeyde eğitimcilerin gerekli donanımına sahip olmaları sağlanmalıdır. Deneysel çalışmalarla nefes-ses eğitimi ve şarkı söyleme çalışmalarının konuşma bozukluklarının tedavisinde kullanılabilirliği araştırılarak alana katkı sağlanmalıdır.

Özel eğitimde konuşma bozukluklarının tedavisine yönelik uygulamalar bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Bu sürecin başarılı olabilmesi için iyi yetişmiş, alanında uzman kişiler ile eğitim gerçekleştirilmelidir. Konuşma bozukluklarının giderilmesinde nefes-ses ve şarkı söyleme çalışmalarının tedavi sürecinde etkili ve verimli olduğu, bu problemi olan bireylerin dil alanı ve psiko-motor alan gelişimlerine de önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Ancak söz konusu eğitim sadece özel eğitim öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmekte; nefes-ses ve şarkı söyleme çalışmalarıyla müzik öğretmenlerinin de bu sürece katılmaları önemli ve gerekli görülmektedir. Bu nedenle öğretmen atamalarının, müzik öğretmenlerinin Rehberlik Araştırma Merkezlerin (RAM) de görev alacak şekilde düzenlenmesi önemli görülmektedir. Uzmanlık alanı olarak lisans programlarında yer almıyor olmak ile birlikte müzik eğitimi ana bilim dalları, özel eğitim müzik öğretmenliğini de içine alacak biçimde düzenlenmelidir.

Konuşma bozukluklarının tedavisinde nefes ve ses egzersizlerinin kullanılabilirliğine yönelik deneysel çalışmalara yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, N. (2016). “Nefes, Kullanımı ve Şan Eğitimi” *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, ss. 231-246
- Aycan, K. (2012). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türkçe Konuşma Eğitimindeki Vurgu Kusurlarının Düzeltilmesine Etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baltacıoğlu, G. A. (2013). *Şan İçin Temel Bilgiler ve Ses Egzersizleri*, (1. Baskı). Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları
- Cenkseven, F. (2000). “Kekemelik Üzerine” *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Sayı 6, ss. 37-48
- Cohen, S. N. (1993). “The Application of Singing and Rhythmic Instruction as a Therapeutic Intervention for Persons with Neurogenic Communication Disorders” *Journal of Music Therapy*, v.30, p.81-99
- MEB [Milli Eğitim Bakanlığı] (2016). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı, Dil, Konuşma Bozuklukları ve Kaynaştırma*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

- Doğan, Y. (2009). “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 7, ss. 185-204
- Dumanoğlu, A. (2006). *Kekemelerde Yaygın Kekemelik Tutumlarının Kaygısı ve Depresyon Düzeyleri Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ege, P. (2006). “ Farklı Engel Gruplarının İletişim Özellikleri ve Öğretmenlere Öneriler” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Sayı 7, ss. 1-23
- Erdem, İ. (2013). “Konuşma Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları” *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Özel Sayısı*, Sayı 11 ss. 415-448
- Evren, F.G. (2006). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hastalıklarının Tedavisinde Kullanımı* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gönç Şavran, T. (2012). Nicel ve Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri. T.Gönç Şavran (Editör), *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (ss. 64-104). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset
- Helvacı, A. (2012). *Şarkı Söyleme Eğitimi* (1.Baskı) Bursa, Ekin Yayınevi
- Kösreli, S. (2016). “Ses Eğitimi Çalışmalarının Kekemeliğin Tedavisinde Kullanılabilirliği” *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 18, ss.374-390
- Kurudayıoğlu, M. (2003). “Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlikler” *TÜBAR-XIII*, ss.287-309
- Madanoğlu Kınalı, G. (2005). *Kekeme Çocuklar İçin Bir Tarama Çalışması ve Kekemelle Baş Etme Konusunda Hazırlanmış Bir Programın Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Maviş, İ. ve Özbabalık, D. (2006). “Yaşlılıkta Nörolojik Temelli İletişim Sorunları ve Dil ve Konuşma Terapisi” *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, ss.1-18
- Norton, A., Zipse, L., Marchina, S.& Schlaug, G. (2009). “Melodic Intonation Therapy Shared Insights On How It Is Done and

Why It Might Help” *Annals Of The New York Academy of Sciences*, pp.431-432

Nurol, S. (2009). *Spikerlik Eğitiminde Ses Kalitesi ve Boğumlama Bozukluklarının Düzeltmesinde Ses Eğitimi Yöntemlerinin Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Ömür, M. (2001) *Sesin Peşinde* (1. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık

Paker, Ş. Yücel Kırıcı, D. Öztürk, E. (2008). *Bireysel Ses Eğitimi* (1. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı

Schlaug, G., Norton, A., Marchina, S., Zipse, L. & Wan, Y.C. (2009). “From Singing to Speaking: Facilitating Recovery From Nonfluent Aphasia” *Future Neurology*, V.5 n.5

Sönmez, A. (2014). *Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru ve Güzel Konuşma Becerisine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.

Tanrıdağ, O. (2009). “Nöroloji Pratiğinde Konuşma ve Dil Bozuklukları.” *Türk Nöroloji Dergisi*, Sayı 15, ss. 155-160

Titze, R.I. (2006). “Voice Training and Therapy Eith a Semi-Occluded Vocal Tract: Rationale and Scientific Underpinnings” *Journal of Speech Language, and Hearing Research*, V.49, pp.448-459

Uçgun, D. (2007). “Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler” *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22 ,ss. 59-67

Wan, Y., Rüüber, T., Hohmann, A., Schlaug, G. (2010) “The Therapeutic Effects of Singing in Neurological Disorders” *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, V. 27, pp. 87-295

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.